

OÜ Xenus

Väinamere linnuala inventuur

Hiiumaa

Aruanne

Koostaja: Triin Kaasiku

Tartu 2017

Välitööde metoodika

Välitöid viisid peamiselt läbi Triin Kaasiku, Uku Paal ja Hannes Pehlak, abilistena kaasati Leho Aaslaid, Maie Vikerpuur, Toomas Vikerpuur, Ülle Kraiss ja Heikki Luhamaa. Kuna maksimaalse tulemuse saamiseks kasutati kokkuvõtete tegemisel kõiki sel ajavahemikul linnuala piires tehtud PlutoFi andmebaasis olnud vaatlusi, leiab vaatlejate ridadest veel järgmisi inimesi: Eedi Lelov, Laura Lelov, Liisa Lelov, Vello Tarning, Vilja Padonik, Viive Küis, Margus Pensa, Miguel Monteiro, Kalle Muru, Thea Perm, Ivar Jüssi, Kristiina Orion, Kaarel Võhandu, Siim Kuresoo, Tanel Liiva.

Välitööd viidi läbi vastavalt ettenähtud metoodikale. Vaatluste tegemisel kasutati 20-60x suurendusega vaatlustorusid ja 10x suurendusega binokleid. Juhul, kui rändeloenduse kuupäevad oli kokkulepituga veidi nihkes, kooskõlastati loendusaeg projekti koordinaatoriga. Kevadised rändeloendused viidi läbi vahemikes 07.-09.04, 19.-21.04 ja 03.-04.05. Sügisesed loendused teostati 31.07-01.08, 08.-11.09, 17.-19.09, 01.-03.10 ja 30.10-01.11. Rändevaatlustel loeti linde 47 vaatluspunktist (lisa „Ränne_vaatluskohad“). Hiiumaa linnuvaatlustaristu seisundit illustreerib pilt nr 1.

Pilt 1. Roostiku taha nägemiseks pidi mitmes loenduspunktis vaatenurka parandama.

Pesitsusloendused teostati vahemikus 25.05-27.05, 06.06 ja 17.06-19.06. Pesitsusloendustel läbiti jalgsi rannik Sõru sadamast Hiessaare sadamani, vahele jäeti metoodikas kirjeldatud erijuhud (rannaniitude haudelinnustiku seire alad). Vaatluste ja liikumistekonna salvestamiseks gpx failina kasutati Androidi seadmeid ja rakendust Oruxmaps.

Laiuloendused viidi läbi kuupäevadel 24.05 ja 27.05. Laiuloenduste teostamiseks kasutati süsta ja mootorpaati. Laidudel pesitsevad kaitsekorralduslikult olulised liigid sisalduvad kaardil KKO_liigid_Hiiumaa ning tabelis Linnustiku loenduse koondtabel Hiiumaa, laiuloenduste üldtulemused on lisas Laiuloendus_Hiiumaa.

Ööloendused viidi läbi 27.05 ja 18.06 läbi heades roostikuelupaikades Käina ja Vaemla lahe ümbruses, Vohilau vahes ja Soonlepas. Kuulamispunktide vahel liiguti jalgsi ja autoga.

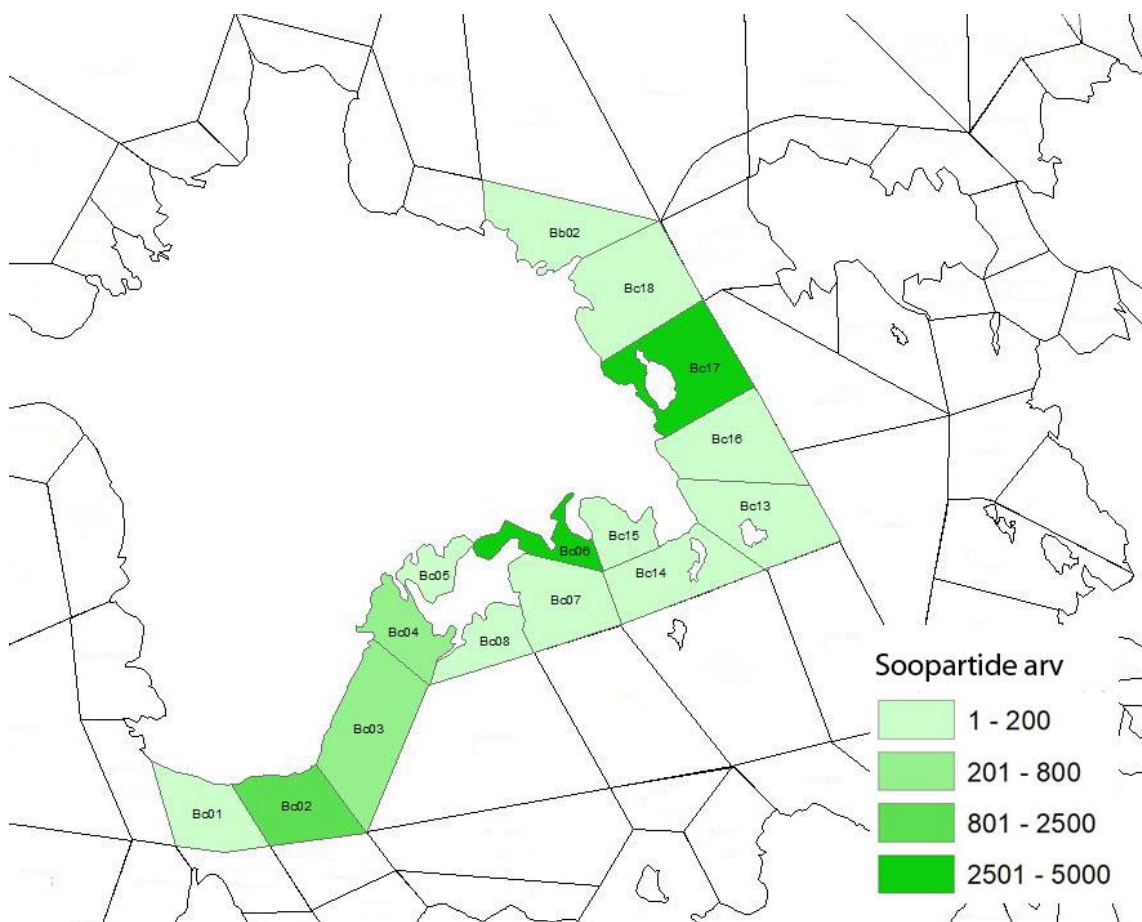
Andmetöötlus

Kõik välitöödel kogutud vaatlused sisestati PlutoFi andmebaasi, vigade vältimiseks tehti seda võimalikult kiiresti pärast loendust, tihti loenduse päeval.

Aruande koostamiseks tehti väljavõtte PlutoFi andmebaasist kõigi inventuuri perioodil linnuala piirkonnas tehtud vaatluste kohta (8400+). Eristati pesitsus- ja rändevaatlused, rändevaatlused jagati kevad- ja sügisperioodiks. Rändevaatluste puhul leiti kõigepealt ametlike loenduskordade maksimumid. Seejärel leiti vaatlused, mille puhul oli väljaspool ettenähtud aega loetud suuremad summad kui ametlikul loendusajal, need andmed on leitavad Linnustiku loenduse koondtabelis tabeli lõpus. Sellise lähenemise tõttu sai kevadrände kokkuvõttesse 17 liigi puhul suuremad numbrid kui ametliku loenduse ajal. Enamik lisandunud liikidest olid kahlajad ajavahemikus 25.-27. mai, mistõttu võib soovitada kevadise kahlajarände loendamiseks lisa-loenduskorda mai lõpus. Kevadistele rändevaatlustele lisati ka 10.05.2017 läbi viidud laglede lennuloenduse tulemused, see summa on samuti leitav tabeli lõpus. Sügisese perioodi kohta lisandus väljaspool ametlikke loendusi suurema isendite arvuga vaatlusi kolme liigi kohta. Liigini määramata pardid (*Anas*), tiirud (*Sterna*), vardid (*Aythya*) ja luiged (*Cygnus*) jagati proportsionaalselt perekonna liikide vahel liikide arvukuse järgi. Kõiki rändevaatlusi koondav detailne tabel asub lisas Väinamere linnuala Hiiumaa rändeloendus 2017. Tabelis 1 on toodud 10 arvukaima liigi isendite arv kevad- ja sügigrände ajal. Joonisel 1 on kujutatud soopardi rändekogumite paiknemist meresektorite kaupa viendal loendusperioodil.

Tabel 1. Arvukaimad rändel peatuvad liigid kevad- ja sügisrändel.

Kevad	Arv	Sügis	Arv
<i>Branta leucopsis</i>	12253	<i>Anas penelope</i>	26338
<i>Aythya fuligula</i>	8977	<i>Aythya fuligula</i>	12927
<i>Aythya marila</i>	8010	<i>Anas acuta</i>	11493
<i>Larus ridibundus</i>	4617	<i>Anas platyrhynchos</i>	5936
<i>Anas crecca</i>	2767	<i>Anas crecca</i>	5071
<i>Clangula hyemalis</i>	2293	<i>Cygnus olor</i>	4992
<i>Bucephala clangula</i>	1467	<i>Vanellus vanellus</i>	4838
<i>Anser albifrons</i>	1359	<i>Larus ridibundus</i>	4382
<i>Cygnus olor</i>	1251	<i>Bucephala clangula</i>	4360
<i>Calidris canutus</i>	1119	<i>Fulica atra</i>	2554

Joonis 1. Sooptide rändekogumid Hiumaa E-rannikul liigi rände tippajal, loendused teostatud 08.09.-11.09.2017.

Pesitsusvaatluste puhul kasutati samuti ametlikke loendusi täiendavaid juhuvaatlusi. Andmetest eemaldati väikeste meresaares seire andmed, kuna need olid PlutoFisse sisestatud ainult osaliselt. Välistamiseks topeltoenduste sattumist kokkuvõttesse, kordusvaatlused kustutati. Selleks vaadati kaardil lähestikku asuvaid liigi punkte, vaatluste kattumine hinnati kuupäeva järgi. Laiuloenduse täpsustus: kuna kõik tiirupesad ei olnud liigini määratavad, jagati Linnustiku loenduse koondtabeli koostamisel perekonna tasemeni määratud pesade arv proportsionaalselt rand- ja jõgitiiru vahel.

Keeruline on arvukushinnangut anda liikidele, kelle pesitsemise kindlaks tegemist raskendab peiduline pesakoht. Sellised liigid on näiteks õõnespesitsejad ristpart ja jääkoskel ning roostikku peituvad lauk ja tuttpütt. Arvukushinnangu andmine on raske ka juhul, kui liigi pesitsusfenoloogia ei kattu loenduste ajaga. Sellised on näiteks tuttvart, tuttpütt, rohukoskel ja tõmmuvaeras. Kuigi Hiiumaa laidude MKA kaitsekorralduskavas (2011) on mainitud viie paari tõmmuvaera pesitsemist Kõrgelaiul 2005. aastal, ei ole 2016. ja 2017. aasta laiuloenduste käigus kohatud mitte ühtegi tõmmuvaera isendit, mis võib viidata, et liik alal enam ei pesitse.

Arvukushinnangute koostamisel kasutati lisaks läbi viidud inventuurile 2016. aasta väikeste meresaares haudelinnustiku ja 2014. aasta rannaniitude haudelinnustiku seire tulemusi ning e-Elurikkuse andmebaasi, kormoranide arvukushinnangu puhul ka 2017. aasta väikeste meresaares haudelinnustiku seire andmeid. Arvukushinnangute väljatöötamisel oli abiks U. Paal. Kaitsekorralduslikult oluliste liikide asukohtadega kaart on lisas KKO_liigid_Hiiumaa, pesitsevate paaride koguarv liikide kohta on leitav lisas Linnustiku loenduse koondtabel Hiiumaa ja allolevas tabelis 2.

Tabel 2. Kaitsekorralduslikult oluliste liikide pesitsusloenduste tulemused.

Liik	Paaride arv
Kühmnokk-luik <i>Cygnus olor</i>	263
Hallhani <i>Anser anser</i>	16
Ristpart <i>Tadorna tadorna</i>	30
Rääkspart <i>Anas strepera</i>	52
Piilpart <i>Anas crecca</i>	1
Sinikael-part <i>Anas platyrhynchos</i>	84
Rägapart <i>Anas querquedula</i>	4
Luitsnokk-part <i>Anas clypeata</i>	11
Punapea-vart <i>Aythya ferina</i>	5
Tuttvart <i>Aythya fuligula</i>	91
Hahk <i>Somateria mollissima</i>	46
Rohukoskel <i>Mergus serrator</i>	7

Jääkoskel <i>Mergus merganser</i>	14
Tuttpütt <i>Podiceps cristatus</i>	22
Hüüp <i>Botaurus stellaris</i>	4
Roo-loorkull <i>Circus aeruginosus</i>	7
Soo-loorkull <i>Circus pygargus</i>	3
Raudkull <i>Accipiter nisus</i>	2
Hiireviu <i>Buteo buteo</i>	1
Tuuletallaja <i>Falco tinnunculus</i>	2
Lõopistrik <i>Falco subbuteo</i>	3
Rooruik <i>Rallus aquaticus</i>	13
Täpikhuik <i>Porzana porzana</i>	3
Rukkirääk <i>Crex crex</i>	2
Lauk <i>Fulica atra</i>	26
Sookurg <i>Grus grus</i>	13
Merisk <i>Haematopus ostralegus</i>	59
Naaskelnokk <i>Recurvirostra avosetta</i>	56
Väiketüll <i>Charadrius dubius</i>	1
Liivatüll <i>Charadrius hiaticula</i>	34
Kiivitaja <i>Vanellus vanellus</i>	162
Soorüdi <i>Calidris alpina</i>	6
Mustsaba-vigle <i>Limosa limosa</i>	10
Suurkoovitaja <i>Numenius arquata</i>	7
Punajalg-tilder <i>Tringa totanus</i>	149
Naerukajakas <i>Larus ridibundus</i>	372
Kalakajakas <i>Larus canus</i>	165
Jõgitiir <i>Sterna hirundo</i>	98
Randtiir <i>Sterna paradisaea</i>	214
Väiketiir <i>Sternula albifrons</i>	15
Õõnetuvi <i>Columba oenas</i>	3
Kaelus-turteltuvi <i>Streptopelia decaocto</i>	1
Kodukakk <i>Strix aluco</i>	2
Sooräts <i>Asio flammeus</i>	1
Väänkael <i>Jynx torquilla</i>	3
Väike-kirjurähn <i>Dendrocopos minor</i>	1
Hänilane <i>Motacilla flava</i>	4
Väike-kärbsenäpp <i>Ficedula parva</i>	3
Nõmmelõoke <i>Lullula arborea</i>	3
Hoburästas <i>Turdus viscivorus</i>	3
Rästas-roolind <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	49
Vööt-põõsalind <i>Sylvia nisoria</i>	31
Roohabekas <i>Panurus biarmicus</i>	26
Punaselg-õgija <i>Lanius collurio</i>	20
Põldsiitsitaja <i>Emberiza hortulana</i>	1

Pilt 1. Loenduslal pesitseb vähemalt 75 paari naaskelnokkasid, mis moodustab 25-50% kogu Eesti haudeasurkonnast.

LISAD

KKO_liigid_Hiiumaa – KKO liikide kaardikiht

Ränne_vaatluspunktid – vaatluspunktide kaardikiht

EELIS_rändepeatuskohad_Hiiumaa – suuremate rändekogumite kaardikiht

Linnuinventuur_EELISesse_elupaigad – kaitsealuste liikide elupaikade kaardikiht

Trackid_hiiu – liikumisteedade kaardikiht

Linnustiku loenduse koondtabel Hiiumaa – pesitsust ja rännet sisaldav kokkuvõttev tabel

Väinamere linnuala Hiiumaa rändeloendus 2017 – detailne rändeloenduse tabel

Laiuloendus_Hiiumaa – laiuloenduste detailne tabel